

מאימתי פרק ראשון ברכות ב

מאימתי קורין וכו'. פי' רש"י ולאן היכי קרינן ונצעוד יום עין משמש ואין חנו ונותנין ללחם הכבדים כדנפרש בגמרא. נר מצוה על כן פי' רש"י שקריאת שונע שעל המטה עיקר והיא לאחר לחם הכבדים. והכי איתא צירושלוי אס קרא קודם לכן לא ילא. ול"כ למה חנו ונתפלגין ק"ס צבית הכנסת כדי לעמוד צתפלה וחוץ דצרי תורה. תימה לפירושו והלא אין העולם נגילין לקרות סמוך לשכיבה אלא פרשה ראשונה (לקונן 77 ק"ס): ולאן כן שלש פרשיות היה לו לקרות. ועוד קשה דלריד לבדן בקריאת שונע שחיס לפניה ושתים לאחרים צערצית. ועוד דלוחה קריאת שונע סמוך לנעם אינה חלל צביל הוויקין כדלחור צמון (77 ה.) ולא תלמוד חכם הוא חיו לריד. ועוד קשה דאם כן פסקין כל יחושע צן לוי דלחור תפלות צלולע תקנוס פי' צלולע צין שני קריאת שונע צין קריאת שונע של שחית וצין קריאת שונע של ערצית. ולאן קיינא לן כרבי יוחנן דלחור לקונן (77 ד'): איחור צן העולם הצא זה הסמוך גדולה של ערצית לתפלה. לכן פי' ר"ת דלדכזה קריאת שונע של צית הכנסת עיקר. ופי' היאך חנו קורין כל כך ונצעוד יום. וי"ל דק"ל כר' יהודה דלחור צפרק תפלת השחר (77 כו.). דזון תפלת ונעשה עד פלג הונחה דהיינו אחד עשר שעות פחות רציע וניד כשיכלה זמן הונחה ונתחיל זמן ערצית. ולא תלחור היאך חנו ונתפלגין תפלת ונעשה סמוך לחסכה ואפילו לאחר פלג הונחה. יש לוונר דקיינא לן כרצון דלחור זון תפלת הונחה עד הערב ולחורין לקונן (77 כו.). השתא דלא תלחור הלכתא לא כוונר ולא כוונר דעצד כוונר עצד כוונר עצד. ונ"ל קשיא דהוי כתיב קולי דסתקן אהדי שחי ונחיה נעם חנו ונתפלגין ערצית וניד לאחר פלג הונחה ונעם דקיינא לן דשעת הונחה כלה כדצרי ר' יהודה וניד הוי זון ערצית וצזון תפלת עלונה לא קיינא לן כרבי יהודה אלא כרצון. על כן לחור ר"י דחאי קריאת שונע של צית הכנסת עיקר וחנו שנתפלגין ערצית ונצעוד יום סצירא לן כהני תנאי דגונרא דלחור ונעשה שקדש היום וגם ונעשה סצני אדם כנסין להקצ דהיינו קעודת ע"ש והיא היתה ונצעוד יום ונחיה שעה הוי זון תפלה. וגם רחי' (לקונן פ"ד 77 כו צ') דצ חיו ונללי של סצת צערצ סצת

א
אניי פ"ח
מהלכות ק"ט
הלכה ע' קמ"ג
עשין יח עור
ות"ע ח"ס קי'
רלה סעיק ח'
ב
בניי וסמ"ג
סס ע"ש ע"ס
סעיק ב'
[ע"י חוס']
צמח' נז: ד"ה
להלכות
דניי' וסמ"ג
מהלכות ונעשה
קצרות הלכה
צ' סמ"ג עשין
קכ"ב
דניי' פ"ד
מהלכות ונעשה
הל' ח'
ה'
יניי' פ"ח
מהלכות ק"ט
הלכה ה' קמ"ג
עשין יח עור
ות"ע ח"ס קינן
נח ונעשין רלו
סעיק ח'
יניי' פ"ז וסמ"ג
תורות הל' צ'

מאימתי קורין את שמע בערבין. ונעשה שהכנים נכנסים לאכול בתרומתן. כהנים שנטוואו ונצלו והעריצ שונן והגיע עתם לאכול בתרומה: עד סוף האשמורה הראשונה. שליש הלילה כדנפרש בגמרא (77 ג.). ונעם וחילך עבר זמן דלא וקרי חו זון שכיבה ולא קרינן ציה צשכצד. ונקוני הכי כנוי לחו זון שכיבה לפיכך הקורא קודם לכן לא ילא ידי חוצתו. אם כן למה קורין אותה צבית הכנסת כדי לעמוד צתפלה וחוץ דצרי תורה. והכי תניא צביתא צברכות ירושלוי. ולפיכך חוצה עלינו לקרותה ונשתחשך. ובקריאת פרשה ראשונה שחיס קורא על ונעונו ילא: עד שיעלה עמוד השחר. שכל הלילה קרוי זון שכיבה: הקטר חלבים ואברים. של קצבות שמרק דזון צוים: מצותן. להעלות כל הלילה ואין נפסקים צלינה עד שיעלה עמוד השחר והן לנעם זון הונחה דכתיב (שמות 77) ולא ילון לצקרי: חלבים. של כל קצבות: אברים. של עולם: וכל הנאכלים ליום אחד. כגון חטאת ואשם וכצ"י עברת וננחת ותודה: מצותן. זון אכילתן: עד שיעלה עמוד השחר. והוא וצילן להיות כותר דכתיב צבודה (ויקרא ז') לא יתי ונונו עד צק וככל ונתודה ילונד: אם בן לטה אמרו חכמים עד הצות. בקריאת שונע וצאכילת קדשים: כדי להרחיק אדם מן העבירה. ואסרום צאכילת קודם זון כדי שלא יצא לאכילן לאחר עמוד השחר ויתחייב כרת. וכן בקריאת שונע לזר חת האדם שלא יחור יס לי עוד שעות וצחוד כך יעלה עמוד השחר ועצר לו הזון. והקטר חלבים דקתי הבא לח לחורו צו חכמים עד לחות כלל ולא נקט להו הבא אלא להודיע שכל דצד הנוהג צלינה כשר כל הלילה. והכי ננוי תנן צפרק שני דונגילה (77 כ' צ') כל הלילה כשר לקליית העומר ולהקטר חלבים וחצרים: גמ' היבא קאי. ויהיב קא סליק דתנא ציה חוצת קריאת שונע שהתחיל לשאול כאן זון הקריאה: אקרא קאי. ושס לזון חוצת הקריאה: ואי בעית אימא. הא דתנא ערבין צרישא יליף וצרייתו של עולם: והדר תנא בשחרית. וצרייתו קורין את שונע צשחרית: ומשעת צאת הבכבים. שהוא גזול ציאת השונע כדיליף לקונן (עמוד 77):

מאימתי קורין את שמע בערבין משעה שהכנים נכנסים לאכול בתרומתן עד סוף האשמורה הראשונה דברי ר' אליעזר וחכמים אומרים יעד הצות רבן גמליאל אומר יעד שיעלה עמוד השחר מעשה ובאו בניו מבית המשתה אמרו לו לא קרינו את שמע אמר להם אם לא עלה עמוד השחר חייבין אתם לקרות ולא זו בלבד אמרו אלא כל מה שאמרו חכמים עד הצות מצותו עד שיעלה עמוד השחר דהקטר חלבים ואברים מצותן עד שיעלה עמוד השחר ויכל הנאכלים ליום אחד אמרו חכמים עד הצות כדי להרחיק אדם מן העבירה: גמ' תנא היבא קאי דקתני מאימתי ותו מאי שנא דתני בערבית ברישא לתני דשחרית ברישא תנא אקרא קאי דכתיב °בשכבך ובקומך והכי קתני זמן קריאת שמע דשכיבה אימת משעה שהכנים נכנסין לאכול בתרומתן ואי בעית אימא יליף מבריותו של עולם. דכתיב ויהי ערב ויהי בקר יום אחד אי הכי סיפא דקתני 'בשחר מברך שתים לפניו ואחת לאחריה בערב מברך שתים לפניו ושתים לאחריה לתני דערבית ברישא תנא פתח בערבית והדר תני בשחרית עד דקאי בשחרית פריש מילי דשחרית והדר פריש מילי דערבית: אמר מר משעה שהכנים נכנסים לאכול בתרומתן מכדי כהנים אימת קא אכלי תרומה משעת צאת הבכבים לתני משעת צאת הבכבים מלתא אגב אורחיה קמשמע לן °כהנים אימת קא אכלי בתרומה משעת צאת הבכבים והא קמ"ל דכפרה לא מעכבא °דתניא °ובא השמש וטהר 'ביאת שמשו מעכבתו מלאכול בתרומה ואין כפרתו מעכבתו מלאכול בתרומה °ומאי דדאי ובא השמש ביאת השמש והאי וטהר טהר יומא דילמא

ונגילה
77 כ:
נכילה ד"ה
פ' צ
פסחים 77
סח
[ונגילה כ:]
[הענין 3]
[ע' חוס' לקונן
כח. וסמ"ג
טובה צב:
ד"ה וצ"י]
לקונן 77 יח.
כלים כ"ח
נעשים כ"י יד
פ"ב פ' חורר
יצאות 77 עב:
[ענין ג'
האזינום צפרק
המחור]

ווקתווא גם היה קורא קריאת שונע. וכל אותן החיות ונשונע דקריאת שונע של צית הכנס' היא עיקר. והיא דקלחור צירושלוי למה היו קורין צבית הכנסת וכו' חורר רציו חס שסיו נגילין לקרות ק"ס קודם תפלת כוונר שאנו נגילין לוונר אשרי תחלה ואתה ק"ס אינה אלא לעמוד צתפלה וחוץ דצרי תורה. ונכחן נכח וני שקורא קריאת שונע על ונעונו שאין לבדן. וגם אינו לריד לקרות אלא פרשה ראשונה:
לתני דשחרית צרישא. כדלחשכחן צתוניד דכתיב של צק תחלה:
אי הכי סיפא דקתי שחרית צרישא. אי חונת צלולע דסוניד אקרא צשכצד אס כן אינו ונקפיד קרא אלא הקריאת שונע. אלא אי חונת דסוניד אקרא דצרייתו של עולם אס כן קפיד אכל ויילי אס כן סיפא דקתי וכו':
מברך צ' לפניה וכו'. (ירושלמי) ה' צרכות הו כנגד סצע צוים הללתיך (תהלים קינ). ולא קא חסיז יראו עינינו. דההיא צרכה תקנו רצון כדי להנחין חצריהם צבית הכנסת. ודוקא צצה"כ סלהם שהיו עוודים צשדה והם וסוכנים מן הוויקין אכל צצתי כנסיות שלנו אין לריכין להנחין להצריהם אלא צלינה:
והא קו"ל דכפרה לא ונעכבא. ואס תלחור הא תנינא חלל זיונא צווסכח כגעים (פ' יד) ווייתו לה צהערל (77 עד צ') העריצ שונן אוכל צתוונא. ויש לוונר דרגילות של ונשיות לאשונעין צקולר אף למה שמופרש כצד * דילמא

CHAPTER I

MISHNAH. [2*a*] FROM WHAT TIME MAY ONE RECITE THE SHEMA' IN THE EVENING? FROM THE TIME THAT THE PRIESTS ENTER [THEIR HOUSES] IN ORDER TO EAT THEIR TERUMAH¹ UNTIL THE END OF THE FIRST WATCH.² THESE ARE THE WORDS OF R. ELIEZER. THE SAGES SAY: UNTIL MIDNIGHT. R. GAMALIEL SAYS: UNTIL THE DAWN COMES UP.³ ONCE IT HAPPENED THAT HIS⁴ SONS CAME HOME [LATE] FROM A WEDDING FEAST AND THEY SAID TO HIM: WE HAVE NOT YET RECITED THE [EVENING] SHEMA'. HE SAID TO THEM: IF THE DAWN HAS NOT YET COME UP YOU ARE STILL BOUND TO RECITE, AND NOT IN RESPECT TO THIS ALONE DID THEY SO DECIDE, BUT WHEREVER THE SAGES SAY 'UNTIL MIDNIGHT', THE PRECEPT MAY BE PERFORMED UNTIL THE DAWN COMES UP. THE PRECEPT OF BURNING THE FAT AND THE [SACRIFICIAL] PIECES, TOO, MAY BE PERFORMED TILL THE DAWN COMES UP.⁵ SIMILARLY, ALL [THE OFFERINGS] THAT ARE TO BE EATEN WITHIN ONE DAY MAY LAWFULLY BE CONSUMED TILL THE COMING UP OF THE DAWN. WHY THEN DID THE SAGES SAY 'UNTIL MIDNIGHT'? IN ORDER TO KEEP A MAN FAR FROM TRANSGRESSION.

GEMARA. On what does the Tanna base himself that he commences: FROM WHAT TIME?¹ Furthermore, why does he deal first with the evening [*Shema*']? Let him begin with the morning [*Shema*']!—The Tanna bases himself on the Scripture, where

a (1) If the priests have become ritually unclean, they are not permitted to eat *terumah*, to which a certain holiness attaches, till they have taken a bath and the sun has set. (2) I.e., until either a fourth or a third of the night has passed. V. *infra* 3*a*. (3) Maim: about one and one fifth hours before actual sunrise. V. *Pes.* 93*b*. (4) R. Gamaliel's. (5) This sentence is parenthetical. It is nowhere laid down that the burning of the fat etc. is permitted only till midnight. It is mentioned here in order to inform us that wherever the time fixed for the performance of a duty is the night, it expires at the rise of the

it is written [*And thou shalt recite them*]... when thou liest down and when thou risest up,² and he states [the oral law] thus: When does the time of the recital of the *Shema*' of lying down begin? When the priests enter to eat their *terumah*.³ And if you like, I can answer: He learns [the precedence of the evening] from the account of the creation of the world, where it is written, *And there was evening and there was morning, one day*.⁴ Why then does he teach in the sequel: THE MORNING [*SHEMA*] IS PRECEDED BY TWO BENEDICTIONS AND FOLLOWED BY ONE. THE EVENING [*SHEMA*] IS PRECEDED BY TWO BENEDICTIONS AND FOLLOWED BY TWO?⁵ Let him there, too, mention the evening [*Shema*] first?—The Tanna commences with the evening [*Shema*], and proceeds then to the morning [*Shema*]. While dealing with the morning [*Shema*], he expounds all the matters relating to it, and then he returns again to the matters relating to the evening [*Shema*].

The Master said: FROM THE TIME THAT THE PRIESTS ENTER TO EAT THEIR 'TERUMAH'. When do the priests eat *terumah*? From the time of the appearance of the stars. Let him then say: 'From the time of the appearance of the stars'?—This very thing he wants to teach us, in passing, that the priests may eat *terumah* from the time of the appearance of the stars. And he also wants to teach us that the expiatory offering is not indispensable,⁶ as it has been taught:⁷ *And when the sun sets we—*taber,⁸ the setting of the sun is indispensable [as a condition of his fitness] to eat *terumah*, but the expiatory offering is not indispensable to enable him to eat *terumah*. But how do you know that these words '*and the sun sets*' mean the setting of the sun, and this '*we—taber*' means that the day clears away? [2*b*] It means perhaps: And when the

dawn (Rashi).

b (1) I.e., where it is stated in the Law that the recital of the *Shema*' is prescribed at all? (2) Deut. VI, 7. (3) This answers also the second question, as the Bible mentions first the recital of the evening time. (4) Gen. I, 5. (5) *Infra* 11*a*. (6) For the eating of *terumah* even where it is necessary to complete the purification rites, v. Ker. II, 1. (7) Sifra, *Emor.* (8) Lev. XXII, 7. This can be rendered as E.V.: 'he (the man) is clean', or it (the day) is clean (clear), as understood now by the Gemara.

מסורת הש"ס

- א. ילקוט תנחומי א"ף ע'.
- ב. מגילה כ, ב. בשינוי לשון.
- ג. שם, פסחים סח, ב. חוספתא ערכין פ"ב (בשני לשון). ת"כ ויקרא דבורא דחטאת פ"ט (בשני לשון).
- ד. ת"כ צו פ"ב.

אין דרך סדור המשנה כדרכם השיטתית של ספרי-חוק יבישים. פעמים רבות מתחילה מסכת מאמצעם של דברים, כבטקה רבת ענין, אשר על אף היותה תומה במקצת, הריהו מושכת את לבו של הלומד (תוס' שבת ב'). אף משנה זו, הראשונה בשי"ס, נפתחת במפתיע בשאלה: מאימתי קורין את שמע בערבין? בלי להקדים ולהסביר לנו את מהותה של

א אימתי קורין את שמע בערבין? - משעה שהכהנים נכנסים לאכול בתרומתן עד סוף האשמורה הראשונה, דברי רבי אליעזר. וחכמים אומרים: עד חצות. רבן גמליאל אומר: עד שיעלה עמוד השחר.

מעשה ובאו בניו מבית המשחה, אמרו לו: לא קרינו את שמע. - אמר להם: אם לא עלה עמוד השחר חייבין אתם לקרות. ולא זו בלבד אמרו, אלא כל מה שאמרו חכמים "עד חצות" מצותן עד שיעלה עמוד השחר; והקטר חלבים ואכריס מצותן עד שיעלה עמוד השחר, וכל הנאכלים ליום אחד מצותן עד שיעלה עמוד השחר, דאם כן, למה אמרו חכמים "עד חצות"? כדי להרחיק אדם מן העבירה.

אליעזר, הסבור כי מותר לקרות את שמע עד סוף האשמורה הראשונה בלילה [בערב שליש הלילה]. רבן גמליאל האומר כי מותר לקרות קריאת שמע של ערבית עד שיעלה עמוד השחר, מבין את "בשכבך" - כל זמן שבני אדם שוכבים, ולמעשה - כל הלילה כולו. דברי חכמים האומרים עד חצות היא שיטת בנינים, אשר מהותה תוסבר בגמרא.

רבן גמליאל הביע את דעתו ואף נהג על פיה למעשה, כאשר חזרו בניו בשעה מאוחרת בלילה מבית המשחה [מקום שנערכה בו חתונה] ולא הספיקו לקרות קריאת שמע מקודם, פסק להם אביהם: אם לא עלה עמוד השחר חייבים אתם לקרות. דעת רבן גמליאל הינה דעת יחיד כנגד דעת שאר החכמים הסבורים כי זמן קריאת שמע הוא עד חצות, ולכן כדי לשכנע את בניו לנהוג כן הסביר להם שבעצם גם חכמים מסכימים לדעתו, וכי לא בהלכות קריאת שמע בלבד, אלא גם כל מה שאמרו חכמים "עד חצות", מעיקר הדין מצותן עד שיעלה עמוד השחר.

ורבן גמליאל מביא כמה דוגמאות לדבריו, כגון: הקטר חלבים ואיברים. מרוב הקבוצות מורידים חלקים מסוימים, שעיקרם החלב ["חלבים"], מקטרים [שורפים] אותם על גבי המזבח (ויקרא פרקים ב'ד). כמו כן שורפים על המזבח את איביה המנותחים של העולה (ויקרא א, ו-ט), בשל רבוי הקרבנות לא הסיפיקו לשרוף את כל החלבים והאיברים במשך היום, ועל כן המשיכו להקטירם כל הלילה ככתוב "ואת תורת העולה, היא העולה על מוקדה על המזבח כל הלילה עד הבוקר ואש המזבח תוקד בו" (ויקרא ו, ו). וכן הנאכלים ליום אחד - אותם קרבנות, כמו החטאת והאשם, שמתהו לאכלם רק ביום שחיתם ובלילה שלאחריו, אף שאמרו חכמים שהם נאכלים "ליום ולילה עד חצות" מדין התורה הסיודי מצותן עד שיעלה עמוד השחר ככתוב "ביום קרבנו יאכל לא יניח ממנו עד בקר" (ויקרא ז, טו). אם כן, למה אמרו חכמים "עד חצות" - כדי להרחיק אדם מן העבירה, שאם יתירו מתחילה לעשות את המצוה עד עלות השחר, עלול אדם להתרשל ולדחותה כאשר לא תהיה עוד מצוה בעשיית הדבר.

החכם	ההלכה	השיטה
ר' אליעזר	עד סוף האשמורה הראשונה	בשכבך = הזמן בו מכניס את עצמם לשיכבה
רבן גמליאל	עד עלות השחר	בשכבך = כל הזמן שבני אדם ישנים (שוכבים) בו
חכמים	עד חצות	התואר בגמרא

ה שיטות במשנה

עיונים

הפתוחה בקריאת שמע / כיוון שפסכת זו עוסקת בדיני ברכות ותפילות, בחר התנא לפתוח בקריאת שמע - שהיא מצוה שמן התורה ונוהגת בכל יום, ויש בה קבלת עול מלכות שמים (צ"ח).

משעה שהכהנים נכנסים לאכול בתרומתן / הכהנים היו אוכלים את תרומת בני ישראל, אולם אחד מתנאי אכילת התרומה הוא טהרת הכהן האוכל אותה, וכזה האוכל אותה בעודו טמא עונשו מיתה בדי שמים (ויקרא כב, ג). על כן היו הכהנים שנטמאו טובלים במים ביום, ומתקיים על הערב, כאשר מתחיל יום חדש, שאז ויכלו לאכול את תרומתם (שם כב, וז). זמן זה על חילת הערב הוא במדויק שעת "צאת הכוכבים" כאשר נראים כבר מספר כוכבים בשמים.

אורח ההלכה

תחילת זמן קריאת שמע של ערבית היא משעת צאת הכוכבים, והיא - כאשר נראים שלשה כוכבים קטנים בקריע. ההלכה נפסקה על פי הנאמר במשנתנו, ואף שבגמרא מובאת דעות

מאימתי קורין את שמע בערבין - ומשעה שהכהנים נכנסים לאכול בתרומתן. כהנים שנטמאו וטבלו, והעריב שמש, והגיע עתם לאכול בתרומה. עד סוף האשמורה הראשונה - שליש הלילה, כדמפרש בגמרא. ומשם ואילך עבר זמן, ללא מקרי טו זמן שכיבה, ולא קרינן ביה "בשכבך", ומקרי הכי כמי לאו זמן שכיבה, לפיכך הקורא קודם לכן -

לא יאל ימי חובתו. אם כן למה קורין אותה בבית הכנסת? - כדי לעמוד בתפלה מתוך דברי תורה. והכי תניא בגרייתא צנורות ירושלמי. ולפיכך, חזנה עלינו לקרותה משתחשך. וקריאת פרשה ראשונה שלום קורא על מנתו - יאל. עד שיעלה עמוד השחר - שכל הלילה קרוי זמן שכיבה. הקטר חלבים ואברים - של קרבנות שזרקו דמן ביום. מצותן - להעלות כל הלילה, ואין נפסלים בלילה עד שיעלה עמוד השחר והן למטה מן המזבח, דכתיב "לא ילין לנקר". חלבים - של כל קרבנות. אברים - של עולה. וכל הנאכלים ליום אחד - כגון תפלת ואשם, וכבשי עזרת, ומנחות ותודה. מצותן - זמן שילתן. עד שיעלה עמוד השחר - והוא מניאין להיות נותר, דכתיב בתורה: "לא יניח ממנו עד בקר", וכלל ומתורה ללמוד. אם כן למה אמרו חכמים עד חצות - נקריאת שמע ונאכלת קדשים. כדי להרחיק אדם מן העבירה - ולסרוס נאכלת קודם זמנו, כדי שלא יאל לחלוק לאחר עמוד השחר ויחייב כרת, וכן נקריאת שמע - לזרז את האדם, שלא יאמר: יש לי עוד שעות, ונתן כך יעלה עמוד השחר ועבר לו הזמן. והקטר חלבים דקתני הכא לא אמרו זו חכמים "עד חצות" כלל, ולא נקט להו הכא אלא להודיע שכל דבר הנוסע בלילה - כשר כל הלילה. והכי כתיב נתיב נתיב נתיב נתיב: כל הלילה כשר לקרית העומר ולהקטר חלבים ואזורים.

תוספות

מאימתי קורין וכו' - פירש רש"י: ואנו היכי קרינן מבעוד יום ואין אנו ממתינין לצאת הכוכבים. כדמפרש בגמרא? על כן פירש רש"י שקריאת שמע שעל המטה עיקר, והוא לאחר צאת הכוכבים. והכי איתא בירושלמי: אם קרא קודם לכן - לא יצא. ואם כן למה אנו מתפללין קריאת שמע בבית הכנסת - כדי לעמוד בתפלה מתוך דברי תורה. תימא לפירושו: והלא אין העולם רגילין לקרות סמוך לשיכבה אלא פרשה ראשונה, ואם כן - שלש פרושיות היה לו לקרות! ועוד קשה: דצריך לברך קריאת שמע שהים לפניה ושתים לאחריה, בערבית. ועוד: דאותה קריאת שמע סמוך למטה אינה אלא בשביל המזיקין. כדאמר בסמוך, "ואם תלמיד חכם הוא אינו צריך". ועוד קשה: דאם כן פסקינו כרבי יהושע בן לוי דאמר תפלות באמצע הקנום. פירוש: באמצע - בין שני קריאת שמע. בין קריאת שמע של שחרית ובין קריאת שמע של ערבית. ואנו קיימא לן כרבי יוחנן, דאמר לקמן: איזהו בן העולם שבע זה הסומך גאולה של ערבית לתפלה. לכן פירש רבנו תם: דאדרבה, קריאת שמע של בית הכנסת עיקר. ואם תאמר: היאך אנו קורין כל כך מבעוד יום? ויש לומר: דקיימא לן כרבי יהודה, דאמר בפרק "תפלת השחר" דזמן תפלת מנחה עד פלג המנחה, דהיינו אחד עשר שעות פחות רביע. ומיד שכינה זמן המנחה מתחלה זמן ערבית. ואם תאמר: היאך אנו מתפללין תפלת מנחה סמוך לחשכה ואפילו לאחר פלג המנחה? יש לומר: דקיימא לן כרבנן, דאמרי זמן תפלת המנחה עד הערב. ואמרינן לקמן: השתא דלא אתמר הלכתא לא כמר ולא כמר, דעבד כמר - עבד, ודעבד כמר - עבד. מכל מקום קשיא: דהוי כתיב קולי דסתרו אהרדי; שהרי מאיזה טעם אנו מתפללין ערבית מיד לאחר פלג המנחה - משום דקיימא לן דשעת המנחה כלה כדברי רבי יהודה, ומיד הוי זמן ערבית, ובזמן התפלה עצמה לא קיימא לן כרבי יהודה אלא כרבנן! על כן אמר רבינו יצחק: דודאי קריאת שמע של בית הכנסת עיקר, ואנו מתפללין ערבית מבעוד יום - סבירא לן כהני תנאי דגמרא. דאמרי משעה שקדש היום וגם משעה שבני אדם נכנסים להסב, דהיינו סעודת ערב שבת, והיא היתה מבעוד יום, ומאותה שעה הוי זמן תפלה. וגם ראינו, דרב הוי מצלי של שבת בערב שבת, ומסתמא גם היה קורא קריאת שמע. מכל אותן הראיות שמע דקריאת שמע של בית הכנסת היא עיקר. והא דקאמר בירושלמי למה הוי קורין בבית הכנסת וכו' - אמר רבנו תם: שהיו רגילין לקרות קריאת שמע קודם תפלתם, כמו שאנו רגילין לומר 'אשרי' תחלה. ואותה קריאת שמע אינה אלא לעמוד בתפלה מתוך דברי תורה. ומכאן נראה: מי שקורא קריאת שמע על מנתו שאין לברך, וגם אינו צריך לקרות אלא פרשה ראשונה.

אחרות מתוך דברי התנאים, הרי פסק ההלכה במשנה עדיף על פסקי הברייתות. מה גם שבגמרא נוקטים מדין בשיטה ההלכה במשנתנו. בעצם ראוי היה לחשוב את שעת צאת הכוכבים משעת שריש כוכבים בינוניים, אולם מתוך חשש שמא יקרינו מדי את הלילה הקפידו לחכות עד שיראו דוקא שלשה כוכבים קטנים. (מ"א).

יש לקרות קריאת שמע של ערבית עד חצות הלילה. אבל אם איתר זמן זה יכול לקרותה עד עלות השחר. נפסקה ההלכה כדברי חכמים במשנה. אולם מאחר שעל פי המכור של רבן גמליאל הודו גם חכמים לדבריו כי בשעת הדחק אפשר לקרוא עד עלות השחר, נפסקה כן ההלכה. (כ"ט).

פל קרבן שזרקו את דמו ביום, מותר להקטיר את חלבו (או איברי) כל הלילה. כדברי רבן גמליאל. (יד החוקה לרמב"ם, ספר עבודה, הלכות מעשה הקרבנות, פרק ד' הלכה ב')

